

TIẾNG NÓI *CỦA*

Nữ doanh nhân

VIỆT NAM

DOANH NGHIỆP VÀ GIA ĐÌNH CÂN BẰNG CÔNG VIỆC CUỘC SỐNG

Ngày nay, khi phụ nữ trên khắp thế giới có tiếp cận tốt hơn đối với cơ hội kinh tế, họ càng có khả năng đóng góp về mặt tài chính để nuôi sống gia đình. Tuy nhiên, họ cũng có thể gặp phải những vấn đề phức tạp trong việc cân bằng giữa công việc và cuộc sống gia đình. Ở nhiều nước, những quan niệm truyền thống về vai trò chức năng của phụ nữ trong gia đình vẫn tồn tại, có thể dẫn tới tình trạng “hai ca, hai gánh nặng” đặt lên vai những người phụ nữ đang tham gia làm việc ở ngoài xã hội. Điều này đặc biệt đúng với nhiều phụ nữ ở các nước đang phát triển, “nơi mà tình trạng nghèo và thiếu cơ sở hạ tầng có thể khiến những công việc đòi thường nhất trở nên khó khăn hơn và mất thời gian hơn”.¹⁴ Nhất là đối với các nữ doanh nhân, phải dành nhiều thời gian cho công việc nội trợ có thể khiến họ không còn thời gian tham gia vào những hoạt động khác có thể giúp họ mở rộng doanh nghiệp của mình như hoạt động đào tạo, thiết lập mạng lưới và phát triển kinh doanh.

TRÁCH NHIỆM GIA ĐÌNH

Ở Việt Nam, nữ doanh nhân cố gắng vừa xây dựng doanh nghiệp thành công vừa làm tốt vai trò của mình trong gia đình. Nhiều người cho rằng đối với phụ nữ thì cân bằng giữa công việc và gia đình có thể khó hơn nhiều so với nam giới. Phụ nữ thường thấy có áp lực, hoặc do chính họ tạo ra hoặc từ những người khác, khiến họ đặt gia đình lên trên công việc:

“Nhưng nhiều khi mình là phụ nữ thì mình phải sẽ làm đôi: một phần cho gia đình và một phần cho xã hội...”

Một phụ nữ khác cho chúng tôi biết:

“Tôi đã có hơn 20 năm đi làm, nhưng lúc nào cũng phải nghĩ “chồng con và công việc”, chứ chưa bao giờ đặt là “công việc và chồng con...”

Chị Trần Thị Lan Hương, 29 tuổi, Giám đốc của Công ty trách nhiệm hữu hạn thương mại và sản xuất Nam Sơn chuyên lắp ráp, sản xuất và phân phối thiết bị phòng tắm và nhà bếp. Chị Hương thành lập doanh nghiệp vào năm 2001 và đăng ký doanh nghiệp tư nhân vào năm 2003. Cũng giống như nhiều nữ doanh nhân khác ở Việt Nam, chị Hương thấy gia đình vừa là một nguồn hỗ trợ vô giá vừa là sự cam kết đáng kể về thời gian.

Với đôi chút kinh nghiệm kinh doanh và một số vốn nhỏ vay của gia đình và bạn bè, chị Hương bắt đầu một doanh nghiệp với tư cách một tiểu thương.

“Các đối tác nước ngoài thấy tôi còn trẻ quá nên lúc đầu không coi trọng. Đầu tiên tôi chưa biết gì về quản lý kinh doanh cả. Tôi chỉ học việc bằng kinh doanh nhỏ. Khi đó tôi vừa làm vừa học,

rút kinh nghiệm dần dần qua những va chạm với khách hàng”.

Hai năm sau, Hương đã sẵn sàng thành lập công ty. Chị cũng mang thai đứa con đầu lòng.

“Đây là một thời kỳ khó khăn của tôi. Tôi phải làm nhiều việc một lúc, từ việc mang vác hàng đến giao hàng cho khách”.

Khả năng đưa ra quyết định nhanh chóng hiệu quả là một khía cạnh then chốt trong việc quản lý doanh nghiệp. Mặc dù nữ doanh nhân nhận thức rằng các cố vấn hoặc nhà tư vấn kinh doanh có thể bổ sung giá trị cho doanh nghiệp của họ và giúp giải quyết những vấn đề then chốt, chi phí cao của các chuyên gia này khiến nhiều phụ nữ khó có thể sử dụng họ. Thay vào đó, nhiều phụ nữ ở Việt Nam thường dựa vào lời khuyên của các thành viên gia đình trước khi ra các quyết định kinh doanh quan trọng:

“Hai vợ chồng tôi đều làm kinh doanh cho nên cũng hay bàn bạc với nhau. Ông xã tôi cũng có tầm nhìn. Mỗi người có cách nhìn một vấn đề ở những khía cạnh khác nhau. Có lúc thì ông ấy đưa ra các ý kiến rồi tôi chọn, nhưng cũng có lúc thì mình phải kiên quyết trong việc quyết định thì mới được”.

Các thành viên gia đình, nhất là người chồng, có thể hỗ trợ theo những mức độ khác nhau:

“Nếu hai vợ chồng làm cùng nghề thì có thể bàn bạc với nhau về kinh doanh, chứ nếu làm khác ngành nhau thì cũng khó. Hạnh phúc gia đình chủ yếu do người phụ nữ quyết định”.

Nhiều phụ nữ quản lý doanh nghiệp gia đình cho biết rằng mặc dù thực tế là họ kiểm soát công việc kinh doanh hàng ngày, điều hết sức quan trọng là làm sao để những quyết định quan trọng có vẻ như là do người chồng hoặc một người đàn ông nào đó trong gia đình đưa ra.

ÁP LỰC XÃ HỘI

Phần lớn các nữ doanh nhân ở Việt Nam trân trọng vai trò và ảnh hưởng truyền thống của họ trong gia đình, nhưng họ cũng nhạy cảm trước thực tế rằng các quy ước của xã hội, một phần xuất phát từ truyền thống trọng nam của đạo Khổng, có thể làm khó khăn hơn trong việc cân bằng giữa công việc và

cuộc sống riêng. Những người muốn doanh nghiệp của mình tăng trưởng thấy rằng thời gian và nguồn lực là hai yếu tố có thể hạn chế những kế hoạch phát triển doanh nghiệp của họ:

"Tôi muốn doanh nghiệp của mình tăng trưởng, nhưng chỉ ở mức độ tôi có thể quản lý được. Tôi không muốn mở rộng đến mức vượt quá năng lực quản lý của mình. Vì là phụ nữ, tôi có nhiều trách nhiệm khác đối với cả gia đình và xã hội".

Tuy nhiên, những phụ nữ khác cảm thấy những thiên lệch về giới khiến xã hội chưa thừa nhận đúng các thành tích và đóng góp của họ:

"Khi công việc kinh doanh đã đạt được những thành quả nhất định thì mình cũng muốn có được một niềm vui trọn vẹn từ thành quả của công việc. Tuy nhiên khi một doanh nhân nữ thành công thì vẫn hay gặp phải các đánh giá của xã hội là họ thành công không phải nhờ năng lực của họ, mà là họ tận dụng mình là phụ nữ để lợi dụng được người này, người kia. Người phụ nữ khi gặp phải các thành kiến này sẽ mất đi một phần niềm vui, và điều đó cũng ảnh hưởng đến công việc, tinh thần của mình. Các nỗ lực của mình, sự cố gắng làm việc quên cả tuổi trẻ, hy sinh thời gian chăm sóc gia đình đã không được công nhận một cách chính đáng. Những thành kiến này là càng nặng nề đối với các phụ nữ trẻ thành công, còn đối với các chị lớn tuổi thì có thể vấn đề này nhẹ nhàng hơn.

Đôi khi, một số nữ doanh nhân thậm chí phải bảo vệ quyền được thành công, được giàu có và được có sự nghiệp của riêng mình.

TÌM CÁCH CÂN BẰNG

Mặc dù cùng một lúc phải vừa lo việc kinh doanh vừa lo việc gia đình, nhiều phụ nữ đã có cách riêng rất hiệu quả và sáng tạo để

quản lý thời gian và kỳ vọng của người khác:

"Bài học lớn nhất tôi học được trong kinh doanh là phải biết sử dụng nhân lực và thời gian hợp lý. Sáu năm sau khi lấy chồng, tôi mới sinh con đầu lòng vì tôi không thể đảm đương được công việc và con cái cùng một lúc. Trước khi sinh con, tôi thường làm việc 16 tiếng một ngày. Bây giờ tôi chỉ làm 10 tiếng. Khi tôi đã về đến nhà thì tôi dành thời gian cho con. Vấn đề là phải biết giao việc cho người khác. Ở nhà, tôi có người giúp việc, và ở công ty, tôi sẽ dần dần rút ra khỏi các công việc điều hành trực tiếp mà sẽ chỉ tập trung vào công việc phát triển kinh doanh".

Phụ nữ thường thấy giao lưu với những phụ nữ khác, chia sẻ kinh nghiệm và thảo luận các chiến lược sẽ vừa giúp họ vừa truyền cho họ động lực để tiếp tục nỗ lực hơn nữa. Qua thành công của mình, nữ doanh nhân thách thức lại các quan niệm truyền thống về giới ở Việt Nam để từ đó mở đường cho thế hệ nữ doanh nhân tương lai.

KHUYẾN NGHỊ

Mặc dù Việt Nam là một nước đi tiên phong trong lĩnh vực bình đẳng giới, các phụ nữ làm chủ doanh nghiệp cho rằng có thể làm nhiều hơn nữa để cải thiện cơ hội tham gia làm kinh doanh. Ở cấp độ rộng hơn, chính phủ và xã hội có thể nhìn nhận rằng:

“Bình đẳng không có nghĩa là phụ nữ muốn đổi chỗ cho nam giới. Họ vẫn muốn là người vợ và chăm sóc gia đình. Xã hội cần tạo thêm sự hỗ trợ cho các doanh nghiệp do nữ làm chủ, bởi vì nữ doanh nhân phải đảm đương cả trách nhiệm gia đình vừa phải quản lý doanh nghiệp”.

Về những giải pháp chính sách cụ thể, ngoài việc đầu tư vào cơ sở hạ tầng và dịch vụ tạo điều kiện tốt hơn cho phụ nữ trong công việc gia đình và công việc chuyên môn, chính phủ và xã hội nên chú ý tạo nhiều cơ hội cho chị em tiếp cận đào tạo kinh doanh và quản lý doanh nghiệp. Chị Đỗ Thị Tuyết Mai gợi ý:

“Nữ doanh nhân cần tiếp cận tốt hơn về giáo dục và đào tạo kinh doanh để họ có thể quản lý doanh nghiệp của mình tốt hơn. Các khóa đào tạo cần giúp phụ nữ đề ra chiến lược dài hạn cho doanh nghiệp của họ. Nữ doanh nhân sẽ thu được lợi ích từ việc tiếp cận các mạng lưới mà tại đó họ có thể nêu câu hỏi với nhau và chia sẻ kinh nghiệm về việc quản lý doanh nghiệp”.

Trong những tháng tới, Quốc hội sẽ xem xét và thông qua Luật Bình đẳng Giới. Luật này không những củng cố nguyên tắc bình đẳng giới trong nhiều lĩnh vực, kể cả kinh tế và xã hội, mà còn đề ra những biện pháp chính sách cụ thể để hỗ trợ cho việc tạo quyền cho phụ nữ và hình thành một xã hội bình đẳng hơn. Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam đã tham gia tích cực để giúp chính phủ lấy ý kiến phản hồi từ các nhóm doanh nghiệp và công chúng nói chung để luật có ý nghĩa và đi vào cuộc sống.